

26 Μαρτίου 2012

Στον Αρμόνιο για τη σημασία της ονομασίας χριστιανός

Ορθοδοξία / Πατερική Θεολογία

Ὁ
ἅγιος

Γρηγόριος
ὁ Νύσσης

Ελευθερά
Γάρ εἶμαι πρὸ
σήμερον πάντος
φόβου τῆς
ἀρετῆς καὶ
ἀδελφότητος

ἱερὰ μνη
ἐνηλόγησεν
κοροπι
ἄδης

1. Αυτό που κάνουν οι φορολογούμενοι προς τους άρχοντες, αν συμβεί να καθυστερήσουν την καταβολή των φόρων, δίνοντας δηλ. πολλές δόσεις από τα χρέη μαζί, εάν κάποτε αποκτήσουν οικονομική ευχέρεια, αυτό θα κάμω κι' εγώ τώρα, αγαπητέ μου φίλε, σε σένα. Επειδή, ήμουν υποχρεωμένος να σου γράφω τακτικά -γιατί η υπόσχεση είναι για τους χριστιανούς υποχρέωση- και παράλειψα το χρέος μου αυτό στο παρελθόν, παρά την θέλησή μου βέβαια, το χρέος αυτό θέλω τώρα να εξοφλήσω. Κι' αυτό θα το επιδιώξω με το να δώσω τόσην έκταση στο γράμμα μου τούτο, ώστε, αν το κόψεις στα συνηθισμένα μέτρα μιας επιστολής, να το πάρεις για πολλά.

Ἀς μὴ φλυαρῶ ὅμως ἄσκοπα γιὰ τὸ μᾶκρος τῆς ἐπιστολῆς. Νομίζω δε ὅτι εἶναι καλὸ καὶ μέσα στο γράμμα αὐτὸ νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ ἴδιο καὶ πάλιν ὕφος, ποὺ εἶχαν οἱ συνομιλίες μας, ὅταν συναντιόμαστε προσωπικά. Γιατί, δὲν θὰ λησμονεῖς βέβαια, πὼς τὶς ἀφορμὲς τῶν συνομιλιῶν μας ἔδιναν πάντοτε θέματα σχετικὰ με τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀσκήση γιὰ τὴν εὐσέβεια. Τότε εὐς μὲν πρόβαλες με φρόνηση τὶς ἀντιρρήσεις σου ὅπως πάντα καὶ τίποτε, ἀπὸ ὅσα ἔλεγα, δὲν δεχόσουν, χωρὶς προσεκτικὰ νὰ τὸ ἐξετάσεις, ἐγὼ δε σαν μεγαλύτερος στὴν ἡλικία, ἔλυνα τὶς ἀπορίες, ποὺ φύτρωναν μέσα σου κατὰ τὴν πορεία τῆς συζήτησης. Ω! Καὶ νὰ ἦταν

δυνατόν να γίνει και τώρα κάτι παρόμοιο! Να έδινε δηλ. την αφορμή του λόγου η δική σου η σύνεση. Ένα τέτοιο γεγονός θα ήταν σίγουρα το καλύτερο. Γιατί η ωφέλεια θα ήταν και για τους δυο μας διπλή: και από το ότι θα έβλεπε ο ένας τον άλλο -και τι πιά ευχάριστο στον κόσμο τούτο για μένα; Και για το ότι η φρόνησή σου, σαν άλλο πλήκτρο, θα χτυπούσε την δική μου γηρασμένη κιθάρα. Επειδή όμως οι συνθήκες της ζωής μας επιβάλλουν να ζούμε χωριστά κατά το σώμα, έστω κι αν πάντοτε είμαστε ενωμένοι ψυχικά, αναγκαστικά θα παίρνω τη θέση σου, εάν κάποτε προκύψει κάποια διαφωνία στην πορεία της συνομιλίας μας. Νομίζω δε πως θαυμάσια μπορεί να εξυπηρετήσει τον σκοπό του γράμματός μου, το να αναφέρω στην αρχή ένα από εκείνα τα διδακτικά και ωφέλιμα για την ψυχή παραδείγματα. Κι έπειτα από αυτό να στρέψω τον λόγο στο θέμα μας. Ωστόσο, όπως είπαμε πριν, το ζήτημα μας είναι: Τί σημαίνει το όνομα του χριστιανού;

2. Οπωσδήποτε, το να απασχολήσει τη σκέψη μας το ερώτημα αυτό, δεν είναι ανώφελο. Γιατί αν επιτύχουμε να προσδιορίσουμε ακριβώς τι σημαίνει το όνομα χριστιανός, σίγουρα θα βοηθηθούμε πολύ στο να ζήσουμε σωστά και αυθεντικά τον ενάρετο βίο. Και τούτο επειδή θα φροντίζουμε με την συμπεριφορά μας την ανώτερη, να είμαστε αληθινά αυτό ακριβώς που λεγόμαστε, δηλ. αληθινοί χριστιανοί. Όπως π.χ., εάν κάποιος θελήσει, να λέγεται γιατρός, ή ρήτορας, ή γεωμέτρης, δεν θα καταδεχτεί να κριθεί ο τίτλος και η ειδικότητά του από την έλλειψη μόρφωσης, με το να μην είναι πάνω στα πράγματα αυτό που ονομάζεται. Αντίθετα μάλιστα εκείνος που θέλει αληθινά και επάξια να φέρει ένα από τα ονόματα, που πριν αναφέραμε, για να μη φανεί ψεύτικος ο τίτλος του, θα πιστοποιήσει με το ίδιο του το έργο την ονομασία του. Έτσι κι' εμείς αν βρούμε, ύστερα από προσεκτική εξέταση, που θα κάνουμε, την αληθινή σημασία του ονόματος χριστιανός, θα αρνηθούμε να μην είμαστε αυτό, που το όνομα μας υπόσχεται. Κι' αυτό για να μη συμβεί και εφαρμοσθεί και σε μας εκείνος ο μύθος, που κυκλοφορεί από τους έξω της Εκκλησίας ανθρώπους, σχετικά με κάποιο πίθηκο.

Ας δούμε όμως τι λέγει ο μύθος. Κάποτε ήταν στην Αλεξάνδρεια ένας ταχυδακτυλουργός. Κι' είχε εξασκήσει ένα πίθηκο να εκτελεί με αρκετή δεξιοτεχνία διάφορα χορευτικά «νούμερα». Του φόρεσε μάλιστα και προσωπίο χορευτικό και ρούχα κατάλληλα για την εργασία του χορού. Κι' όταν έβαζε τον πίθηκο να χορεύει, σημείωνε μεγάλη επιτυχία. Με ποιόν τρόπο; Με το να κινεί και να λυγίζει το σώμα του σύμφωνα με το μέλος του τραγουδιού αφ' ενός, και με το να κρύβει την πραγματική του ιδιότητα, με όσα έκανε αφ' ετέρου.

Μια μέρα το θέατρο ήταν κατάμεστο από ανθρώπους, που είχαν έλθει για να δουν το πρωτοφανές θέαμα. Τότε, λέγει ο μύθος, κάποιος από τους πιο αστείους μεταξύ

των θεατών, με ένα έξυπνο τρόπο φανέρωσε στα μάτια εκείνων, που θαύμαζαν το θέαμα, ότι ο πίθηκος είναι πίθηκος. Τί ακριβώς έκαμε; Όταν όλοι φώναζαν δυνατά και χειροκροτούσαν για τις ρυθμικές κινήσεις τον πίθηκο, που χόρευε σύμφωνα με το τραγούδι και το σκοπό, αυτός, λέγουν, ρίχνει κάτω στο δάπεδο λίγους ξηρούς καρπούς. Αυτοί, όπως ξέρουμε, προκαλούν τη λαιμαργία των ζώων αυτής της κατηγορίας. Κι' ο πίθηκος χωρίς να χάσει καθόλου καιρό, βλέποντας τα μύγδαλα να διασκορπίζονται μπροστά στο πλήθος, ξεχνάει και το χορό και τα χειροκροτήματα και τα καλοραμμένα ρούχα και πέφτει με τα μούτρα πάνω στα μύγδαλα. Με τις χούφτες δε των χεριών του μαζεύει όσα βρίσκει. Κι' ακόμη για να μη τον εμποδίζει στο στόμα το προσωπίο, βγάζει βιαστικά, σχίζοντας με τα νύχια του, την πλαστή φυσιογνωμία του. Με όλα αυτά είχε σαν αποτέλεσμα να προκαλέσει τα γέλια αντί τον έπαινο και τον θαυμασμό μεταξύ των θεατών, επειδή αποκαλύφθηκε με τρόπον απαίσιο και γελοίο από τα υπολείμματα της μάσκας το αληθινό του πρόσωπο.

Στον πίθηκο, λοιπόν, του μύθου μας στάθηκε αδύνατο το ψεύτικο προσωπίο, να τον δείξει άνθρωπο, επειδή με τις λιχουδιές των ξηρών καρπών ξεσκεπάστηκε η πραγματική του φύση. Έτσι κι' εκείνοι, που δεν θα διαμορφώσουν την προσωπικότητά τους σύμφωνα με την χριστιανική τους πίστη, εύκολα με τις λιχουδιές του διαβόλου θα αποκαλυφθούν ότι είναι κάτι διαφορετικό, από αυτό που ισχυρίζονται.

Και θα ρωτήσεις, δικαιολογημένα βέβαια, ποιά είναι τα δολώματα, που προσφέρει η κακή και πλούσια σε παρόμοια είδη αγορά του διαβόλου; Σου απαντώ λοιπόν ότι, αντί για ξηρά σύκα ή αμύγδαλα ή άλλα τέτοια είδη, ο διάβολος προσφέρει την ματαιοδοξία και την φιλοδοξία, την αγάπη προς τα πλούτη και τις ηδονές. Αυτά και πολλά άλλα παρόμοια, ρίχνει μπροστά στους λαίμαργους ανθρώπους, με τα οποία εύκολα ξεσκεπάζει τις ψυχές εκείνων, που μοιάζουν με τον πίθηκο του μύθου. Αυτοί με μια προσποιητή και πλαστή απομίμηση φαίνονται ότι ακολουθούν την χριστιανική πίστη, ενώ την ώρα που τους προσβάλουν οι πειρασμοί, καταστρέφουν το προσωπίο της σωφροσύνης ή της πραότητας ή οποιασδήποτε άλλης αρετής.

Επιβάλλεται λοιπόν να αναζητήσουμε το βαθύτερο νόημα της λέξης χριστιανισμός. Γιατί τότε, ίσως μπορέσουμε και γίνουμε αυτό, που το όνομα θέλει. Κι' έτσι δεν θα εμφανισθούμε μπροστά στο Θεό, που βλέπει τα κρυπτά του μέσα μας κόσμου, αλλαγμένοι μόνο και μόνο κατά την ομολογία της πίστης και το προσωπίο του ονόματος, ενώ θα είμαστε κάτι άλλο από αυτό που φαινόμαστε.

3. Ας εξετάσουμε, λοιπόν, πρώτα ποιά είναι η σημασία του χριστιανισμού από την ίδια την ονομασία του. Βέβαια οι σοφότεροι από μένα θα βρουν κάποιο νόημα

υψηλότερο και πιο περιεκτικό, ανάλογο ασφαλώς με το ύψος του ονόματος. Όσα δε εγώ μπορώ να πω για το όνομα αυτό, είναι τα εξής: Το όνομα του Χριστού (από το οποίο παράγονται και τα: Χριστιανός και Χριστιανισμός), εάν το εξηγήσουμε με λέξεις πιο άπλες και γνωστές, θα βρούμε ότι σημαίνει τον βασιλιά επειδή η Αγία Γραφή υποδηλώνει το βασιλικό αξίωμα, χρησιμοποιώντας με ένα ιδιότυπο τρόπο παρόμοια λέξη,

Όμως, καθώς μας βεβαιώνει η Αγία Γραφή, (Α΄. Τιμ. 1,17) είναι αδύνατο να μιλήσει κανείς για τον Θεό και να τον κατανοήσει, επειδή βρίσκεται πάνω από κάθε νοητή έννοια. Για τον λόγο αυτό, αναγκαστικά, οι θεοφόροι προφήτες και οι άγιοι απόστολοι εν Αγίω Πνεύματι χρησιμοποιούν πολλά ονόματα, με τα οποία μας χειραγωγούν προς την κατανόηση (όσο αυτή είναι δυνατή στον άνθρωπο) της άφθαρτης φύσης του Θεού. Έτσι μας οδηγούν από την μια έννοια στην άλλη, από εκείνες που αποδίδονται στο Θεό. Και τη μεν κυριαρχία του Θεού πάνω απ' όλη τη δημιουργία εκφράζουν, χρησιμοποιώντας το βασιλικό όνομα, την δε απαλλαγή από κάθε πάθος και την ελευθερία από κάθε κακία ονομάζουν με τα διάφορα ονόματα της αρετής, που χρησιμοποιούν. Ας προσθέσουμε δε και τούτο: Το ότι δηλ. κάθε αρετή και λέγεται και εννοείται με την καλύτερη σημασία. Κατά συνέπεια είναι το ίδιο, όταν λένουν, για τον Χριστό ότι και λέγεται και είναι τα πάντα: και δικαιοσύνη και σοφία και δύναμη και αλήθεια, αγαθότητα και ζωή και σωτηρία και αφθαρσία και αμετάβλητος και αναλλοίωτος. Με παρόμοιες επίσης λέξεις δηλώνεται και κάθε άλλη υψηλή έννοια.

Εάν, λοιπόν, στο όνομα Χριστός περικλείεται η περίληψη κάθε υψηλής έννοιας —γιατί μέσα στην υψηλότερη έννοια περιέχονται και οι καλύτερες, που εννοούμε, επειδή κάθε μία από τις άλλες εξυπακούεται, όταν κάνουμε χρήση του όρου Βασιλεία—, ίσως, με μια ανάλογη ερμηνεία του όρου χριστιανισμός, μπορέσουμε να τον κατανοήσουμε και αυτόν. Εάν δηλ. εμείς που, με την πίστη στο Χριστό, συναπτόμαστε με Αυτόν, παίρνουμε μαζί με το ανώτερο όνομα, το Χριστός, και τα ονόματα, με τα οποία ερμηνεύεται η άφθαρτη θεϊκή φύση, τότε γίνεται φανερό, πως είναι αναγκαιότατο και όσες έννοιες αποδίδονται με το όνομα Χριστός στην ελεύθερη από κάθε φθορά θεία φύση, να αποδίδονται κατά συνέπεια και σε μας, που έχουμε το ίδιο όνομα. Κι' όπως, με τη κοινωνία μας με τον Χριστό, αποκτήσαμε το επίθετο χριστιανός, έτσι, από μια ηθική συνέπεια, επιβάλλεται σε μας να φέρουμε πάνω μας όλα τα υψηλά ονόματα. Κι' όπως εκείνος, που θα σύρει τον πρώτο κρίκο, ο οποίος βρίσκεται στην άκρη της αλυσίδας, θα τραβήξει με εκείνο τον ένα και όλους τους άλλους, που είναι συνδεδεμένο! μεταξύ τους, έτσι θα έπρεπε, όποιος πήρε το ένα όνομα, να πάρει μαζί με το ένα και όλα τα άλλα. Και τούτο γιατί από το όνομα του Χριστού ξεφυτρώνουν σαν κλαδιά και τα άλλα ονόματα, που ερμηνεύουν την ανέκφραστη και πολύμορφη θεϊκή μακαριότητα.

4. Ας προσθέσουμε τώρα και κάτι άλλο. Εάν κάποιος φέρει μεν το όνομα του χριστιανού, δεν παρουσιάζει δε στη ζωή του, όσα υποδηλώνει το άγιο τούτο όνομα, αυτός γελοιοποιεί το όνομα. Όπως ακριβώς είδαμε στο παράδειγμα του πιθήκου, που αναφέραμε στην αρχή, με το να φορέσει το πλαστό και άψυχο προσωπίο με τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά. Γιατί είναι αδιανόητο ούτε ο Χριστός να μην είναι δικαιοσύνη και καθαρότητα και αλήθεια και αποξενωμένος από κάθε κακό, ούτε κι' ο χριστιανός γίνεται —ο αληθινά, βέβαια χριστιανός— να μη φανερώνει στη ζωή του, ότι έχει γίνει μέτοχος και εκείνων των ονομάτων, που έχει ο Χριστός. Εάν λοιπόν θα ήθελε κάποιος να αποδώσει με ένα ορισμό το νόημα της λέξης χριστιανισμός, θα έλεγε τούτο: χριστιανισμός είναι μίμηση της θείας φύσης του Χριστού. Λέγοντας όμως το λόγο αυτό, κανείς ας μη σπεύσει να μας κατηγορήσει, ότι δήθεν λέμε λόγια υπερβολικά, που ξεπερνούν τα όρια της ταπεινής ανθρωπινής φύσης και τούτο γιατί ο ορισμός, που δώσαμε, δεν βρίσκεται πέρα από τα ανθρώπινα μέτρα. Πράγματι αν αναλογισθεί κανείς την αρχική κατάσταση του ανθρώπου, δηλ. την πριν από την αμαρτία, θα διαπιστώσει με τη βοήθεια των λόγων της Αγίας Γραφής, ότι ο ορισμός μας δεν είναι πέρα από τα φυσικά μέτρα του ανθρώπου. Γιατί από το ένα μέρος ο μεν άνθρωπος πλάσθηκε αρχικά όμοιος με τον Θεό. Έτσι τουλάχιστον μας διδάσκει ο Μωϋσής για τον άνθρωπο, όταν λέγει ότι «εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν» (Γεν. 1, 27). Και από το άλλα μέρος η υπόσχεση του χριστιανισμού είναι να επαναφέρει τον άνθρωπο στην πρώτη του ευτυχία.

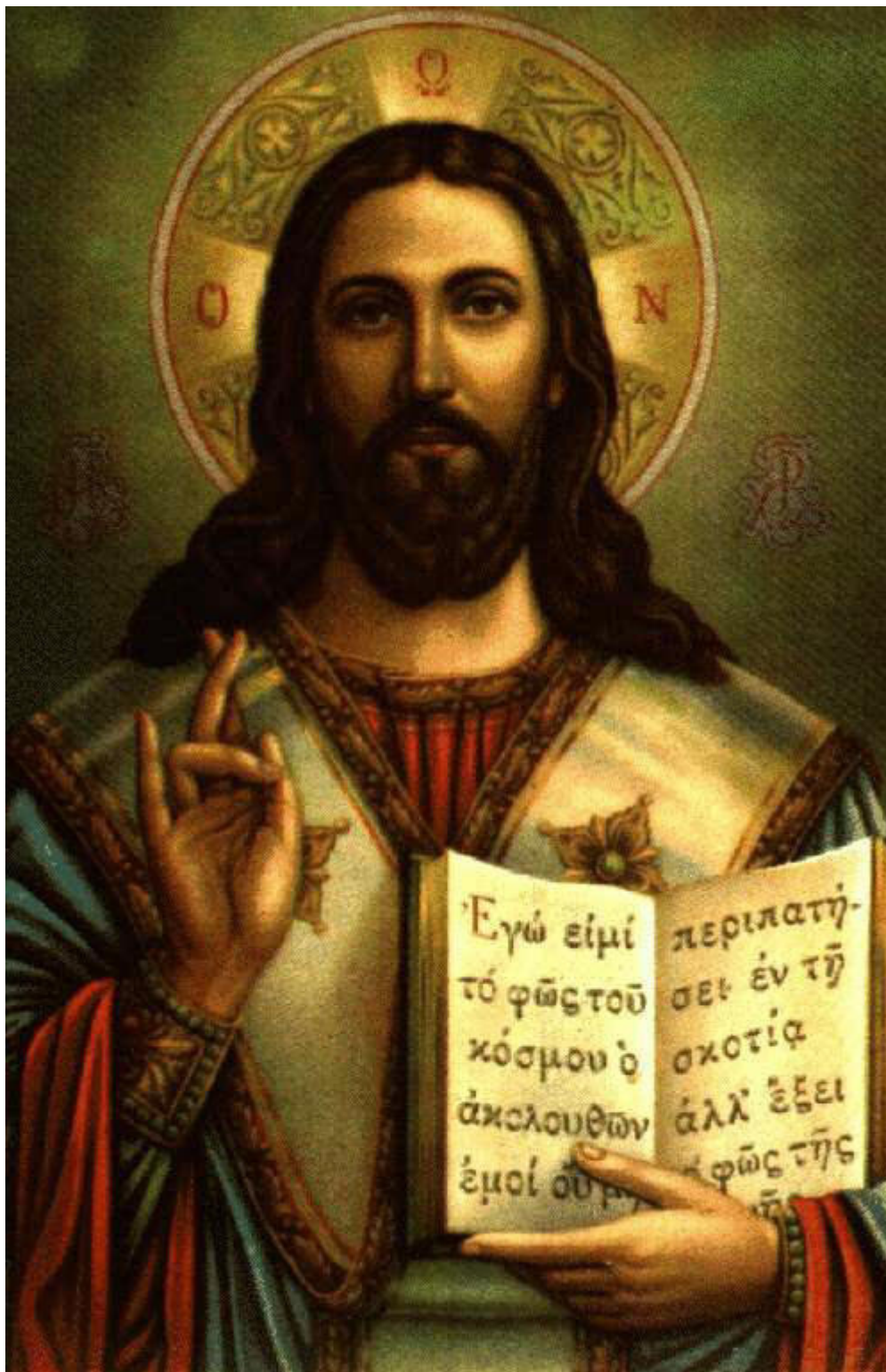
5. Εάν, λοιπόν, ο άνθρωπος είναι το πρώτο, ας πούμε, αντίγραφο και ομοίωμα του Θεού, τότε σίγουρα δεν δώσαμε λανθασμένο ορισμό, με τον να αποφανθούμε ότι ο Χριστιανισμός είναι μίμηση της θεϊκής φύσης. Και το μεν βαθύτερο νόημα της ονομασίας είναι τόσο σημαντικό. Καιρός δε τώρα να εξετάσουμε εάν, το να μη ζει κατ' αυτό τον τρόπο κάποιος, που φέρει το όνομα αυτό, είναι ακίνδυνο γι' αυτόν. Με παραδείγματα, θα προσπαθήσω να κάνω κατανοητό, αυτό που τώρα μας απασχολεί.

Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι υπάρχει κάποιος, που λέει ότι είναι ζωγράφος. Σ' αυτόν δίδεται εντολή από τον βασιλιά να φιλοτεχνήσει τη βασιλική προσωπογραφία για χάρη εκείνων των υπηκόων, που κατοικούν μακριά. Εάν, λοιπόν, ζωγραφίζοντας μια μορφή απαίσια και άσχημη, ονομάσει αυτή την ασχήμια εικόνα βασιλική, δεν είναι άραγε φυσικό να αγανακτήσει ο άρχοντας, επειδή με το άθλιο εκείνο κατασκεύασμα θα χλευάζεται από όσους αγνοούν το πρωτότυπο κάλλος; Γιατί όποια εικόνα παρουσιάζει ο ζωγραφικός πίνακας, κατ' ανάγκην, τέτοια θα φαντάζονται ότι είναι και η βασιλική μορφή στην αρχική, τη φυσική της κατάσταση.

Ας αφήσουμε όμως την υπόθεση και ας έλθουμε στο συγκεκριμένο. Ο χριστιανισμός ορίζεται, όπως είδαμε, σαν μίμηση Θεού. Όποιος δεν έχει ακόμη αποδεχτεί το κήρυγμα της πίστης, δηλ. ο άπιστος, βλέποντας τον τρόπο της χριστιανικής μας ζωής, που πιστεύουμε και λέμε ότι τη ζούμε μιμούμενοι το Θεό, θα σχηματίσει ανάλογη έννοια για το Θεό μας. Κι' αν μεν συμβεί να δει σε μας παραδείγματα γεμάτα από κάθε αγαθότητα, τότε θα πιστέψει ότι ο Θεός, που λατρεύουμε, είναι αγαθός. Αλλά εάν συμβεί να είναι κάποιος από μας κυριευμένος από διάφορα πάθη και μοιάζει με θηρίο, που αλλάζει ώρες-ώρες τα χαρακτηριστικά του και με τη συμπεριφορά του απομιμείται το σχήμα πολλών θηρίων; Γιατί, δεν είναι σπάνιο να δεις να σχηματίζονται μέσα μας, με τις διάφορες αλλαγές του χαρακτήρα μας, τα πιο παράξενα και αντίθετα μεταξύ τους θηρία. Τότε, ένας τέτοιος άνθρωπος, που θα τολμήσει, να αποκαλέσει τον εαυτό του χριστιανό, μολονότι θα είναι σ' όλους φανερό, ότι η σημασία του ονόματος υποδηλώνει τη μίμηση του Θεού, δεν θα γίνει αφορμή, να κατηγορηθεί από τους απίστους ο Θεός, στον οποίο πιστεύουμε, εξαιτίας της προσωπικής του άτακτης ζωής; Έτσι εξηγείται και κάποια από τις πολύ φοβερές απειλές, που αναφέρονται στην Αγία Γραφή για τους ανθρώπους αυτούς. Ποιά είναι δε η απειλή; «Αλλοίμονο σ' εκείνους, εξαιτίας των οποίων βρίζεται το όνομά μου από τους απίστους» (Ησ. 52,5). Νομίζω δε, πως αυτό κυρίως το νόημα θέλει, να εντυπώσει ο Κύριός μας στις ψυχές εκείνων, που έχουν «ώτα» για να ακούσουν, όταν λέει: «να γινόσαστε τέλειοι, όπως είναι τέλειος και ο Πατέρας σας ο ουράνιος (Ματθ. 5,45). Κι' αυτό δεν το λέει άσκοπα. Αλλά, επειδή αποκάλεσε τον αληθινό Θεό και Πατέρα, πατέρα των πιστών, θέλει, σύμφωνα με την τελειότητα και την αγαθότητα, που συναντάμε σ' Εκείνον, να του μοιάζουν και όσοι έχουν αναγεννηθεί με την πίστη τους στο Χριστό.

6. Αλλά θα με ρωτήσεις: Πώς είναι δυνατόν η ανθρώπινη φύση, η άθλια και ασήμαντη, να νοσταλγεί και να πλησιάζει τη μακαριότητα και την αγιότητα, που υπάρχει στη θεϊκή φύση; Ή μήπως, μέσα από την ίδια την εντολή για την

τελειότητά μας, δεν αναπηδάει η δυσκολία για την εκπλήρωσή της; Γιατί πώς είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η εξομοίωση του ανθρώπου του γήινου με τον Ουράνιο Θεό, αφού η ίδια η διαφορά, που υπάρχει ανάμεσα στη φύση του Θεού και του ανθρώπου, δείχνει καθαρά πως είναι άφθαστη η μίμηση αυτή; Γιατί όσο είναι αδύνατο να γίνει ο άνθρωπος ίσος με τον ουρανό και κατά το μέγεθος και κατά τα αμέτρητα κάλλη, άλλο τόσο είναι αδύνατο να εξομοιωθεί ο πλασμένος από τη γη άνθρωπος με τον Θεό του ουρανού.

Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι σαφής. Το ιερό Ευαγγέλιο μάς λέει να συγκρίνουμε όχι την μια φύση με την άλλη, εννοώ την ανθρωπινή με τη θεία, αλλά τις αγαθές ενέργειες του Θεού, όσο βέβαια είναι τούτο δυνατό, να μιμούμαστε στη ζωή.

Και ποιές είναι οι ανθρώπινες ενέργειες που μπορεί να εξομοιωθούν με τις ενέργειες του Θεού; Εκείνες, που δείχνουν πως ο άνθρωπος έχει αποξενωθεί, όσο

είναι ανθρώπινα δυνατό, από κάθε κακία, διατηρεί δε τον εαυτό του καθαρό από τους μολυσμούς της και στα έργα και στα λόγια και στις σκέψεις. Αυτή η αποξένωση και η καθαρότητα νομίζω, πως είναι η πραγματική μίμηση της θείας τελειότητας, που αποτελεί την ουσία του ουρανίου Θεού. Γιατί πιστεύω πως το άγιο Ευαγγέλιο δεν αναφέρει το όνομα ουρανό, σαν μια ξεχωριστή κατοικία του Θεού, όταν μας προστάζει να προχωρούμε προς την τελειότητα, σύμφωνα με το παράδειγμα του επουράνιου Πατέρα μας. Γιατί ο Θεός βρίσκεται εξίσου ανάμεσα σ' όλα τα δημιουργήματα και με τον ίδιο πάλι τρόπο αποκαλύπτεται μέσα σ' όλη τη δημιουργία. Άλλωστε τίποτε δεν θα έμενε στη ζωή, αν χωριζόταν από τη μοναδική και αληθινή ύπαρξη, τον Θεό. Διατηρούνται όμως στη ζωή όλα τα υπάρχοντα, επειδή η θεία φύση έρχεται κατά τον ίδιο βαθμό σε επαφή με καθένα από τα δημιουργήματα και όλα τα περικλείει μέσα της με την περιεκτική δύναμη, που κατέχει.

Μήπως και ο προφήτης Δαβίδ δεν μας διδάσκει την παρουσία και τη δύναμη του Θεού μέσα και πάνω σ' όλη τη δημιουργία, με το να λέει: Κι' αν με το νου μου ανεβώ στον ουρανό, κι αν με τη σκέψη μου κατεβώ στα βάθη των ωκεανών και τα περιεργασθώ, κι αν απλώσω τη φαντασία μου στα πέρατα της γης, θα βρω τα πάντα να συγκρατούνται από το πανίσχυρο χέρι Σου. (Ψαλ. 148, 8-10).

Από αυτά, λοιπόν, μπορούμε να συμπεράνουμε, πως δεν είναι ξεχωριστή για το Θεό κατοικία, αποκλειστικά και μόνο ο ουρανό. Επειδή όμως η μεν άνω κατάληξη, δηλ. η βασιλεία των ουρανών, γνώρισμά της έχει την καθαρότητα και την ελευθερία από κάθε κακία, γι' αυτό με πολλές εικόνες και παραβολές σε πολλά σημεία της Αγίας Γραφής δηλώνεται τούτο. Στην επίγεια δε εδώ κάτω ζωή, που είναι βαθειά ζυμωμένη με την ύλη, κυριαρχούν τα πάθη της κακίας. Γιατί ο εφευρέτης της κακίας διάβολος, σαν άλλο φίδι κυλιέται και σέρνεται στη λάσπη της γήινης ζωής, όπως αλληγορικά μιλάει γι' αυτόν ο λόγος του Θεού (Γεν. 3, 14), που λέει ότι θα σέρνεται με το στήθος και την κοιλιά και θα τρώει χώμα παντοτινά. Ο τρόπος αυτός της κίνησης και το είδος της τροφής του φιδιού μας αποκαλύπτει, ότι αυτός ο επίγειος βίος είναι και κατώτερος και χωματένιος. Φέρνει δε πάνω του τα ίχνη της πολύμορφης κακίας και γίνεται τροφή του θηρίου, που σέρνεται πάνω του. Γι' αυτό κι' όταν ο Κύριος μας παραγγέλλει, να μιμούμαστε τον ουράνιο Πατέρα (Ματθ. 5,48), ζητεί από μας, να μένουμε καθαροί από τα γήινα πάθη. Η καθαρότητα δε αυτή και ο αποχωρισμός από τα πάθη δεν είναι ζήτημα τοπικό, που σχετίζεται με το να μετακινηθεί κανείς από τούτο σ' εκείνον τον τόπο, αλλά είναι έργο, που πραγματοποιείται από την ελεύθερη θέληση του ανθρώπου και μόνον αυτή.

7. Εάν όμως η αποξένωση από το κακό, από μια φυσική τάξη γίνεται

πραγματικότητα μόνο με την δύναμη του νου, είναι φανερό, πως ο λόγος του Ευαγγελίου δεν μας επιβάλλει τίποτε το κουραστικό και επίπονο. Και τούτο γιατί δεν έχει καμιά σχέση ο κόπος με την κίνηση του νου. Αντίθετα μάλιστα• εύκολα μπορούμε να μετακινούμαστε με τη σκέψη, όπου κι' αν θέλουμε. Έτσι είναι εύκολο, σε όποιον το θέλει, να ζει βίο ουράνιο, ενώ θα μένει στη γη, όπως διδάσκει το Ευαγγέλιο. Θα με ρωτήσεις όμως: Με ποιό τρόπο; Με το να συλλογίζεται τα ουράνια και στα ουράνια θησαυροφυλάκια να αποθηκεύει τον πλουτο της αρετής. Να, τι ακριβώς μας λέει: «Μη θησαυρίζετε θησαυρούς εδώ στη γη, αλλά να συγκεντρώνετε θησαυρούς στον ουρανό, έπου ούτε τα σκουλήκια, ούτε η σκουριά τους καταστρέφουν, ούτε οι κλέπτες κάνουν διαρρήξεις και τους κλέβουν» (Ματθ 6, 19). Με τα λόγια αυτά δείχνει πως καμιά φθοροποιός δύναμη δεν υπάρχει μέσα στη βασιλεία των ουρανών, που να απειλεί την ευτυχία και τη μακαριότητα.

Αλλά ο διάβολος για να καταστρέψει τον ενάρετο βίο, θέτει σε κίνηση με πολλούς τρόπους την ποικίλη κακία του κατά της ζωής του ανθρώπου. Και άλλοτε μεν, σαν τον σκόρο, γεννιέται μέσα στο νου του ανθρώπου και καταστρέφει το μέρος, όπου θα ξεφυτρώσει, με τη διαβρωτική και αφανιστική του δύναμη. Εάν μάλιστα συμβεί να μην τιναχθεί γρήγορα από το σημείο εκείνο, γλιστρά προς τα κοντινά. Και τότε, όπου κι' αν περάσει, αφήνει τα ίχνη της φθοράς με την πορεία, που ακολουθήσε. Άλλοτε δε πάλι, εάν συμβεί το εσωτερικό του ανθρώπου, δηλ. η διάνοια, να είναι ασφαλισμένη, μηχανεύεται και βρίσκει τρόπους για να τον βλάψει, μέσα από διάφορα εξωτερικά περιστατικά. Τον εσωτερικό δηλ. θησαυρό της καρδιάς τον κλέβει, χρησιμοποιώντας σαν άλλο κλειδί, ή την αισθησιακή ηδονή, ή με κάποιο άλλο πάθος προσπαθεί να αδειάσει το δοχείο της ψυχής, αφού εξαπατήσει το νου με την οργή ή την λύπη ή με κάποιο άλλο παρόμοιο πάθος.

Επειδή, λοιπόν, καθώς λέει ο Κύριος, οι ουράνιοι θησαυροί δεν διατρέχουν κίνδυνο ούτε από σκόρο ούτε από σκουριά, ούτε από κλέπτες, πράγματα που αναφέραμε πριν, γίνεται φανερό πως εκεί μας συμφέρει και πρέπει να μεταφέρουμε το εμπόρευμά μας. Εκεί που, ό,τι κι αν θησαυρίσεις, όχι μόνον παραμένει παντοτινά άφθαρτο και ποτέ δεν λιγοστεύει, αλλά σαν άλλος σπόρος, θα σου αποδώσει περισσότερους και μεγαλύτερους καρπούς. Γιατί φαίνεται πως υπάρχει και στα πνευματικά κάποια σχέση αιτίας και αποτελέσματος. Έτσι, ανάλογα με τη φύση και την ιδιότητα εκείνου, που δέχεται τις καταθέσεις, αυξάνει και ο τόκος, όπως ακριβώς δηλ. κάνουμε κι' εμείς. Σαν φτωχοί που είμαστε, λιγοστά και φτωχά προσφέρουμε. Το ίδιο, είναι φυσικό, να κάνει και Εκείνος που είναι πλούσιος σε όλα. Όσα έχει από την ίδια τη φύση του, αυτά και χαρίζει σαν αντάλλαγμα, σε κείνους που τον δάνεισαν πρωτύτερα,

Για το λόγο αυτό ας μη δυσφορείς όταν, ανάλογα με τις δυνάμεις σου, κάνεις τις

καταθέσεις σου στο θείο θησαυροφυλάκιο και στη Τράπεζα του ουρανού. Γιατί ανάλογος με το ύψος των καταθέσεων θα είναι και ο τόκος, που θα πάρεις. Αλλά περίμενε, σύμφωνα με τη διαβεβαίωση του Θεού, που είπε πως τα μεγάλα θα αντικαταστήσουν τα μικρά. Και τα ουράνια θα διαδεχθούν τα γήινα, τα δε αιώνια θα αναπληρώσουν τα πρόσκαιρα. Όλα αυτά είναι τέτοια στη φύση τους, που είναι αδύνατο να χωρέσουν στον ανθρώπινο νου, ούτε να εξηγηθούν με λόγια ανθρώπινα. Γι' αυτά ο θεόπνευστος απόστολος Παύλος γράφει και μας διδάσκει πως «ούτε μάτι ανθρώπου είδε, ούτε αυτί άκουσε, ούτε ανθρώπινος νους φαντάσθηκε, όσα ετοίμασε ο Θεός, για κείνους που τον αγαπούν» (Α' Κορ. 2,9).

Με όσα σου έγραψα παρά πάνω, εντιμότερα φίλε μου, νομίζω πως όχι μόνο τα παλαιά μου προς την αγάπη σου χρέη, επειδή παράλειψα να σου γράψω, εξόφλησα, αλλά και τα μελλοντικά ελλείμματα, με το θέμα τούτο, προκαταβολικά πλήρωσα. Σου εύχομαι από την καρδιά μου να ενεργείς σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου. Αυτό ας είναι η παντοτινή σου λαχτάρα και επιδίωξη. Αυτό που είναι και στο Θεό ευάρεστο και δική μου εγκάρδια και ολόψυχη ευχή.

(Αγ. Γρηγορίου Νύσσης, «Το όνομα χριστιανός», σ.13-41, μετάφραση, ιερομ. Παγκρατίου Μπρούσαλη)

<http://bitly.com/1nFjyIO>